

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA MATEMATIK BILIMLARNI MUSTAHKAMLASHDA O‘YINLI METODLARNING ROLI

Osiyo xalqaro universiteti katta o‘qituvchisi

Sayfullayeva Nozima Bahodirovna

Osiyo xalqaro universiteti talabasi

Umarqulova Mahfuza

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida matematik bilimlarni mustahkamlash jarayonida o‘yinli metodlardan foydalanishning samaradorligi tahlil etilgan. Ta‘lim jarayonida o‘yinli metodlar o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshirish, mavzularni tez va mustahkam o‘zlashtirishga xizmat qilishi bilan ajralib turadi. Maqolada o‘yinli metodlarning turlari, ularning amaliyotdagi qo‘llanilishi va natijadorligi yoritilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta‘lim, matematika, o‘yinli metod, bilimni mustahkamlash, dars jarayoni, qiziqish, interfaol usullar.

KIRISH

Zamonaviy ta‘lim jarayonida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining e‘tiborini jalb qilish va ularning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini doimiy saqlab turish o‘qituvchidan ijodkorlikni, samarali metodlar tanlay olishni talab etadi. Ayniqsa, matematika kabi mantiqiy tafakkurni talab qiluvchi fanlarni o‘rgatishda o‘quvchilarni faol jalb etish, ularning bilimini mustahkamlash uchun o‘yinli metodlardan foydalanish dolzarb ahamiyatga ega. O‘yin orqali o‘rgatish o‘quvchilarni erkin fikrlashga, mustaqil ishlashga va guruhda ishlash ko‘nikmasini shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur maqolada aynan shu uslubning samaradorlik jihatlari tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

1. O‘yinli metodlarning ta‘limdagi o‘rni

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari tabiatan o‘yin orqali dunyoni o‘rganishga moyil bo‘lishadi. Shu bois, dars jarayonida o‘yin elementlaridan foydalanish ularning psixologik holatiga, bilimni qabul qilish darajasiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Matematikani o‘yinlar yordamida o‘rgatish o‘quvchini zeriktirmasdan o‘zlashtirishga yordam beradi.

2. Matematika darslarida qo‘llaniladigan o‘yinli metodlar

Quyidagi o‘yin turlaridan foydalanish maqsadga muvofiq:

- Matematik topishmoqlar va jumboqlar
- Raqamli domino yoki kubiklar yordamida misollar yechish
- Interfaol viktorinalar va “Kim tez?” o‘yinlari
- Rol o‘ynash o‘yinlari orqali matematik holatlarni jonlantirish

Boshlang‘ich ta‘lim bosqichida bolalarning yoshi va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda dars jarayoniga o‘yin elementlarini kiritish o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan ehtiyojini rag‘batlantiradi. Quyida matematika darslarida keng qo‘llaniladigan o‘yinli metodlar keltiriladi:

1. Didaktik o‘yinlar

Didaktik o‘yinlar — o‘quvchilarga matematik bilimlarni ongli ravishda o‘zlashtirish va mustahkamlashda yordam beradigan maxsus o‘quv o‘yinlaridir.

Misollar:

- “To‘g‘ri yoki noto‘g‘ri” — o‘qituvchi misollarni aytadi, o‘quvchilar to‘g‘ri yoki noto‘g‘ri deb javob berishadi.
- “Top va birlashtir” — sonlar yoki figuralarni moslashtirish orqali matematik munosabatlarni tushunish.

2. Harakatli o‘yinlar

Jismoniy harakatlar bilan birga bajariladigan o‘yinlar o‘quvchilarning faolligini oshiradi va dars jarayoniga jonlilik kiritadi.

Misollar:

- “Misolga yugur” — sinf devorlariga misollar yopishtiriladi, o‘quvchilar yugurib, to‘g‘ri javobni topadilar.
- “Raqamlar bilan yugur” — o‘qituvchi natijani aytadi, o‘quvchilar esa shu son yozilgan kartochkaga yugurishadi.

3. Stol o‘yinlari (stol ustida o‘ynaladigan)

Bu o‘yinlar o‘quvchilarda matematik tushunchalarni rivojlantirish, hisoblash malakalarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Misollar:

- Domino — sonlar yoki arifmetik amallar asosida o‘yin quriladi.
- Matematik loto — natijani misol bilan moslashtirish orqali bilimni sinash.

4. Raqobat (musobaqa) tarzidagi o‘yinlar

O‘quvchilarni guruhlariga bo‘lib, ular o‘rtasida musobaqa tashkil qilish raqobat ruhini kuchaytiradi va motivatsiyani oshiradi.

Misollar:

- “Kim tez?” — misollarni kim birinchi yechsa, ball oladi.
- “Matematik estafeta” — guruh a‘zolari navbat bilan misollarni yechadi.

5. Kompyuterli yoki interaktiv o‘yinlar

Raqamli texnologiyalar asosida yaratilgan matematik o‘yinlar zamonaviy darslarda juda samarali vosita hisoblanadi.

Misollar:

- Interaktiv doska orqali “Puzzle” o‘yinlari
- Matematik viktorinalar (Quizizz, Kahoot, Wordwall)

6. Masalalarga asoslangan rolli o‘yinlar

Mazkur metod o‘quvchilarni ijtimoiy rollarga kirib, matematik holatlarni amaliy shaklda yechishga undaydi.

Misollar:

- “Do‘konchi va xaridor” — pul birliklari bilan ishlashni o‘rgatadi.
- “Poyezd jadvali” — vaqt va masofa bilan ishlashga asoslangan topshiriqlar.

7. Ijodiy-ijroiyy o‘yinlar

20-May, 2025-yil

Bu o‘yinlar orqali o‘quvchilar misol, masala, topishmoq tuzishni o‘rganadi va ijodiy fikrlashga yo‘naltiriladi.

Misollar:

- “Topishmoq tuz va ayt” — matematik topishmoqlar tuzish.
- “O‘zing tuzgan masalani sinfdoshlaringga yechdir” — mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi.

Bu kabi metodlar o‘quvchilarni o‘ylashga undaydi, mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi va ayni vaqtda bilimni mustahkamlaydi.

3. O‘yinli metodlarning samaradorligi

Tajriba va kuzatuvlarga ko‘ra, o‘yin asosida tashkil etilgan darslarda o‘quvchilar faolroq qatnashadi, ularning matematik savodxonlik darajasi tezroq shakllanadi. Mustahkamlovchi darslar aynan o‘yinli shaklda o‘tilganda, o‘quvchilarning yodda saqlash ko‘rsatkichlari yuqoriroq bo‘lishi aniqlangan.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinflarda matematik bilimlarni mustahkamlashda o‘yinli metodlar juda muhim o‘rin tutadi. Bu metodlar nafaqat o‘quvchilarning bilimini mustahkamlash, balki ularning darsga bo‘lgan munosabatini ham ijobiy tomonga o‘zgartiradi. O‘yin orqali o‘rgatish natijasida o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish ko‘nikmalari rivojlanadi. Shu sababli, matematika darslarini rejalashtirishda o‘yinli metodlardan faol foydalanish tavsiya etiladi.

ADABIYOTLAR:

1. Сайфуллаева, Н. Б. (2021). ВАЖНЫЕ АСПЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ КЛАССНЫХ УРОКОВ. Вестник науки и образования, (15-3 (118)), 40-42.
2. Сайфуллаева, Н. Б. (2022). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИДАКТИЧЕСКОГО ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ В ОБУЧЕНИИ МАТЕМАТИКЕ. In НОВЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ (pp. 10-12).
3. Сайфуллаева, Н. Б. (2023). РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ КОМПЬЮТЕРНЫМ НАУКАМ. Universum: технические науки, (4-1 (109)), 41-43.
4. Сайфуллаева, Н. Б. (2023). ВАЖНОСТЬ МАТЕМАТИКИ И ЕСТЕСТВЕННЫХ НАУК ДЛЯ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ: Сайфуллаева Нозима Баходировна, преподаватель кафедры “Теория начального образования”, Бухарский государственный университет. Город Бухара. Республика Узбекистан. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (1), 305-307.
5. Сайфуллаева, Н. Б. (2023). Методы Организации Уроков Математики В Начальных Классах С Использованием Цифровых Технологий. Miasto Przyszłości, 35, 388-390.
6. Сайфуллаева, Н. Б. (2023). РОЛЬ МАТЕМАТИКИ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ. PEDAGOGS jurnali, 1(1), 292-292.

20-May, 2025-yil

7. Сайфуллаева, Н. Б. (2019). Роль дидактических игр в умственном развитии учащихся в математике начального класса. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS OF PHILISOPHY, PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY (pp. 102-106).
8. Сайфуллаева, Н. Б., & Марданова, Ф. Я. (2021). НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ПО ВЫСШЕЙ МАТЕМАТИКЕ. Проблемы науки, 84.
9. Сайфуллаева, Н. Б. (2020). Важные особенности дидактических игр в процессе обучения математике в начальных школах. In ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ (pp. 60-62).
10. Сайфуллаева, Н. Б., & Мурадова, Я. М. (2020). Пути эффективного использования методов обучения математике в начальных классах. In EUROPEAN RESEARCH (pp. 121-123).
11. Сайфуллаева, Н. Б. (2022). Методы определения потребностей обучающихся в процессе использования облачных технологий в образовании. Universum: технические науки, (2-1 (95)), 57-59.
12. Сайфуллаева, Н. Б., & Саидова, Г. Э. (2019). Повышение эффективности занятий, используя интерактивные методы в начальном образовании. Научный журнал, (6 (40)), 101-102.
13. Bahodirovna, S. N. (2023). KINDERGARTEN, SCHOOL AND FAMILY PARTNERSHIP IN TEACHING CHILDREN IN MATHEMATICS. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(10), 383-388.
14. Bahodirovna, S. N. (2023). FORMING CHILDREN'S IDEAS ABOUT THE SIZE OF OBJECTS AND THEIR MEASUREMENT. Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research, 1(3), 102-107.
15. Bahodirovna, S. N. (2023). Organization Forms of the Development of Primary Mathematical Concepts in Children. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(10), 138-143.